

ŚLONSKO

betlyjka

Magiczną, pełną ciepła atmosferę świąt Bożego Narodzenia tworzyły przed laty ręcznie wykonywane szopki, zwane również stajenkami, żłóbkami czy betlejkami. Były nieodzowną dekoracją domów, stopniowo jednak wypieraną przez choinkę. Dziś z rozmachem prezentowane są w kościołach.

W klimat tego dawnego ludowego Betlejem wprowadza nas wystawa przypominająca tradycyjne betlejskie śląskie (z Chorzowa, Zabrze, Piekar Śląskich), szopki góralskie, przykłady szopki polskiej i – dla porównania – szopkę krakowską.

Na Śląsku stawianie szopki stało się corocznym zwyczajem świątecznym w pierwszej połowie XVII wieku, praktykowanym głównie przez zakony. Niedługo później stajenka trafiła do domów arystokracji, a w wieku XVIII zagościła w domach mieszczan i ludności wiejskiej. Mimo upowszechnienia produkcji masowej, w wielu śląskich domach przetrwał zwyczaj własnoręcznego wyrobu betlejek – ludowych arcydzieł. Ich przykłady można od połowy grudnia podziwiać w Muzeum Górnośląskim.

Zwyczaj niewielkich rozmiarów, statyczna, tworzona w oparciu o przekaz ewangeliczny śląska betlejka składa się zwykle z drewnianej konstrukcji przypominającej szałas oraz z figur.

Jej centralny punkt stanowi żłóbek z Dzieciątkiem, przy którym czuwają Maryja i Józef. Towarzyszą im Trzej Królowie, pastuszkowie oraz zwierzęta – najczęściej owce, osiołek, wół, rzadziej wielbłąd.

Na wystawie *Śląsko betlyjka* zaprezentowane zostaną betlejki ze

zbiorów Muzeum Górnośląskiego, z których najstarsza została wykonana na przełomie XIX i XX wieku, a najmłodsze – w latach 90. ubiegłego stulecia. Dla porównania zwiedzający zobaczą również kilka szopek przygotowanych przez górali oraz szopkę krakowską. Będą to stajenki z figurami struganymi w dREW-

nie i polichromowanymi, szopki ze słomy, papieru, gipsu, betlejki stojące i wiszące, szopki świecące i grające. Przedstawione zostaną w aranżacji ręcznie malowanych panoram.

Wystawa, przygotowana przez Annę Grabińską-Szcześniak, zostanie zaprezentowana w przestrzeni stałej wystawy etnograficznej *Z życia ludu śląskiego w XIX-XX wieku* i potrwa od 15 grudnia br. do 2 lutego 2017 roku. Uzupełniona zostanie o zbiory nawiązujące do przygotowań świątecznych i Wigilii.

NA ZDJĘCIACH:

betlejki ze zbiorów Muzeum Górnośląskiego, fotografie: Witalis Szoltyś

Wystawę można zwiedzać również w drugi dzień świąt, 26 grudnia (poniedziałek), w godzinach 11.00–17.00.

Autor: Mariusz Szczygielski